

23. MADDE:

Bir özürle caiz olan şey, onun zevali ile batıl olur.

Su olmayınca teyemmüm gerekirdi, suyu bulunca teyem-müm batıl olur. Zaruretin yok olmasıyla verilen cevaz sona erer.

Misal: Asıl şahitlerin hasta olması veya çok uzakta olmaları sebebiyle fer' olan şahitlerin şahitliği caizdir. Asıl şahitler hasta-lıktan kurtulsa veya uzaktan dönüp gelseler, fer' olan şahitlerin şahitliği artık caiz olmaz.

Bir yeri kiralayan kişi, kiralanan şeyde yeni bir ayıp bulursa kira aktini fesh edebilir;

ancak kiraya veren mal sahibi, fesh edilmeden evvel ayıbı izale ederse, kiracının fesh etmesine imkan kalmaz. Aynı şekilde kişi kiraladığı mahalde, mal sahibinin bazı eşyaları olsa ve orayı işgal etse, kiracı fesh etme hakkına sahiptir veya dilerse öylece devam edebilir; ancak mal sahibi fesihten evvel eşyasını alıp mahalli boşaltırsa kiracının fesh etmeye hakkı kalmaz, zira özür kalkmıştır.

Çocuk, deli ve bunak kimselerin alış-veriş gibi bazı tasar-rufları men edilmiştir; ancak bu kusurlu halden kurtulurlarsa, tasarrufları serbest olur.

24. MADDE:

□□□□□□□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□ □□□□ □□□□

Mani kalkınca, yasaklık geri gelir.

Bir şey caiz ve meşru' iken üzerine arız olan bir sebeble yasak olsa, sonradan bu yasaklayıcı engel ortadan kalksa, o işin cevazı ve meşru'luğu geri gelir.

Misal: Birisi bir şey satın alsın ve onda yeni bir ayıp ortaya çıksa, müşteri o şeyde bulunan eski bir ayba muttali olsa, bu durumda müşterinin malı geri verme hakkı olmaz, belki satıcıdan ücreti noksanlaştıran miktarı talep etme hakkı vardır. Eğer yeni olan ayıp yok olsa, müşteri satıcıdan aldığı noksanlık farkını iade ile, malı –eski ayıp sebebiyle- geri verme hakkına sahip olur. Zira geri vermeye mani olan yeni ayıp yok oldu.

Kör ve çocuk, bir hükümde şahitlik yapsalar ve şahitlikleri bu sebebler yüzünden red edilse, çocuk buluşa erdikten sonra ve kör görür olduk-tan sonra şahitlik etseler şehadetleri kabul edilir, zira mani yok olmuştur.

Birisi, görme muhayyerliği ile bir at satın alsın, at yanında doğursa, müşteri atta bulduğu bir ayıp sebebiyle atı geri vere-mez, zira doğurmakla mebede fazlalık hasıl oldu; amma yavrusu ölse, mani yok olduğundan müşteri ayıp sebebiyle atı geri verebilir.

Müşteri kiraladığı araziye ağaç dikse veya bina yapsa, satıcının satış muamelesini fesh etme hakkı yoktur. Ancak ağaç-lar ve bina bir âfet-le sökülse veya müşteri kendisi sökse, bu durumda satıcı –satışta bir fe-sad olduğunu iddia ederek- fesh etme hakkına sahip olur.

Zorlama ile yapılan satışlar geçerli değildir, zira burada zorlanan kimsenin malı korunmaktadır. Ancak zorlama kalktıktan sonra zorlanan kişi kendi isteği ile satışa izin verirse geçerli olur.

Tenakuz durumunda dava dinlenmez. Ancak hasım dava-cıyı tasdik ederse veya hakimın tekzibi ile tenakuz kalksa, ikinci dava dinlenir.□□□

25. MADDE:

□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□ □□□□□□□□□□

Zarar misli ile izale edilmez.

Misli veya daha fazlasıyla izale edilemez, bu durumda zarar başkasına zarar vermemek şartıyla giderilmeye çalışılır, bu da mümkün olmaz-sa daha az bir zararla def edilir.

Misal: Bir çarşıda dükkan açan birisi müşterileri celb etmekle (işlerinin iyi olmasıyla) diğer esnafın müşterisi azalsa, diğer esnaf bu yeni tüccarın işini engelleyemezler, zira ona verilecek zarar, kendilerinin zararı gibi-dir.

Malların ortak olması bir zarardır, bu yüzden hakim zorla taksim edilmesine hükmeder. Ancak ortak olan mallar han, değir men gibi taksimi diğer ortaklara zarar veren bir şey ise, hakim taksime zorlayamaz. Zira burdaki zarar diğeri gibidir.

Helak olmak üzere olan kişi, başkasından helakini def edecek miktar şeyi zorla alabilir. Ancak diğeri de kendisi gibi helak olmak üzere ise, onun elinden ihtiyacı olan şeyi alamaz.